

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. אף שן לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא מכליא קרנא.....1
- ב. תולדה דשן מאי היא נתחככה בכותל להנאתה ומינפה פירות להנאתה.....2
- ג. תולדה דרגל מאי היא הזיקה כגופה דרך הילוכה בשערה דרך הילוכה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה.....2
- ד. דבור ... זה אב למיתה וזה אב לנזקין.....3
- ה. אאבנו סכיננו ומשאו שהניחן ברשות הרבים והזיקו.....4
- ו. דלא אפקרינהו ... כולם מבורו למדנו היינו בור.....4
- ז. אדם מועד לעולם בין ער בין ישן.....5
- ח. אכיהו וניעו ... בהדי דאזלי קמזקי כחו הוה.....5
- ט. בתר דנייה ... היינו בור.....6
- י. אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו ... בהדי דאזלו קא מזקי היינו אש ... תולדה דאש כאש.....6
- יא. בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה ... תולדה דרגל לשלם מן העלייה ... לפוטרה ברה"ר 6

דף ג.

א. אף שן לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא מכליא קרנא

בהמה שהזיקה¹ באופן שיש לה הנאה מכך, הרי זה בכלל שן, כגון אכלה פירות חבירו, הרי זה עיקר שן הנאמר בתורה וחייב נזק שלם, או אפילו לא אכלתן אלא הפסידתן בדרך הנאה, חייב דומיא דרגל, מה רגל לא הפסידן לגמרי אלא דרסה עליהם והפסידתם חייב, כך גם שן אפילו לא אכלתן והפסידתן לגמרי אלא הפסידתן להנאתה ולא כלתן לגמרי חייב, לפי שכל מה שהיא מזקת בדבר שהיא נהנית כגון שנתגלגלה על פירות להנאתה², ונתקלקלו חייב.

¹ שו"ע ונו"ב חו"מ שצא א

² המחבר כתב מינפה פירות להנאתה, פירש בשיטה מקובצת [ב"ק ג' ע"א] דוקא שרבצה על הפירות להצטנן או לשכב להנאתה. דאין לומר הטילה גללים, דאיזה הנאה עשו לה הפירות משאם לא היו שם. ורש"י [שם י"ח ע"ב ד"ה דדחיק] שפירש שנתגלגלה עליהם כדרך סוסים, משמע דלא ס"ל דבעינן שיהא לה יותר הנאה ע"י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ב. תולדה דשן מאי היא נתחככה בכותל להנאתה ושינפה פירות להנאתה

שן האמור³ בתורה הוא בהמה האוכלת דברים הראויים לה ונהנית באכילתו, וכל הדומה לו, כגון שנתחככה בכותל להנאתה והזיקתו, או שנתגלגלה על הכלים להנאתה והזיקה, וכיוצא בזה, ה"ז בכלל תולדה דשן.

ואם נתחככה בחברתה, יש אומרים⁴ שהוא ספק קרן, אא"כ יש הוכחה שלהנאתה נתכוונה⁵, ויש אומרים⁶ שלעולם הוא בכלל שן.

ג. תולדה דרגל מאי היא הזיקה בגופה דרך הילוכה בשערה דרך הילוכה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה

רגל האמור⁷ בתורה הוא כשהבהמה הולכת ומוקת בדרך הילוכה, והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בו הנאה, וכל הדומה לו כגון שהזיקה בגופה דרך הילוכה או שהזיקה במה שעליה, כגון ברסן או במשוי שעליה⁸, וכן אם

הפירות. ולהשיטה מקובצת צ"ל דבההיא דשף צלמי כי"ג ע"ב ופירש כגון צורות רכות בולטות, דעי"ז היתה לה הנאה יותר ע"י הצורות.

³ שו"ע ונו"כ חו"מ שם

⁴ סמ"ע שם סק"ד שיש לומר שלהזיק נתכוונה, ולפי"ז אינו משלם אלא חצי נזק מספק, וגם זה רק בתפיסה, וכמו שנתבאר לעיל דף ב:

⁵ כגון שאח"כ המשיכה להתחכך בכותל, דאיגלאי מילתא למפרע שגם החכוד בחברתה היה להנאתה.

⁶ מ"ז שם, שהרי גם בכותל נימא שמא להזיק נתכוונה, אלא ע"כ דתלינן באורחא טפי, ולכאורה גמרא מפורשת היא בדף מד, ועי' שו"ת אחיעזר ח"ג סי' עט מ"ש בזה, ועי' אולם המשפט. ובאמת רש"י בריש פרק החובל [פ"ד ע"ב ד"ה בשן ורגל] גבי נזק שן ורגל שור בשור גובין בכבל, כתב רש"י כגון נתחככה בחבירתה להנאתה, ולא כתב הך מילתא דאח"כ הולכת להתחכך כותל.

⁷ שו"ע ונו"כ שצ"א

⁸ וכתב החזו"א ב"ק סי' יא ס"ק יד שלכאורה יש לחייב בשליף שעליה מדין אש, דומיא דדליל שכתבו התוס' דהוי כאבסו"מ, וא"כ יהא חייב ברה"ר, וע"כ צ"ל שכל רגל היה אפשר לחייב מדין אש, אלא שגזירת מלך שכל שיש בו דין רגל פקע ממנו דין אש, וה"נ בשליף, ובפני יהושע בדף יט כתב שלא אמרו בדבר שבגופה דהוי תולדה דרגל אלא בדברים שדרכן בכך, והוא ממון בעלים ונותנם שם לדעת, משא"כ בדליל שנקשר ברגלי התרנגול שלא מדעת, אין בו דין רגל, ועי' אבן האזל פ"ב מה' נזקי ממון שהאריך בזה. בספר מאורי אש פ"ג כתב לחדש שאם הזיק השור בדרך הילוכו שדרך על פכים קטנים ושברם שלא מחמת מעשה השור אלא מחמת כובדו, אין בו דין רגל אלא דין אש, ובהמתו הוי כאש, ואף לדעת רש"י גבי דליל שאין בעל הדליל חייב מדין אש, שאני התם שכח ומעשי התרנגול הזיק, אבל אה"נ אם התרנגול לא עשה אלא מעשה הולכה חייב מדין אש, דומיא דשלה בערה ביד חש"י, עיין שם, ולפי דברי החזו"א דלעיל נראה שאין לדון

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

משכה בקרון מעצמה⁹ והוליכתו על הכלי, או שנסתבכו כלים בשערה ונשתברו, וכיוצא בזה הרי הם בדין תולדה דרגל.

ד. דבור... זה אנ למיתה וזה אנ לנזקין

הבור הוא¹⁰ אחד מאבות נזיקין, והוא כל דבר שמזיק למי שעובר עליו במקום שעשאו, והוא ממונו, או שהוא עשה הבור, וכל הדומה לו, משלם נזק שלם. אולם אינו חייב על מיתת אדם¹¹ או כל נזקי או שבירת כלים¹², אולם על נזקי אדם חייב¹³.

בור שהייתה עליו תורה הוא בין בתפירה בעומק ובין תל בגובה, ואפילו שפך מים ברה"ר והחלק בהם אחר חייב.

אין שיעור לאורך או רוחב הבור, ובכל צורה חייב¹⁴, אבל לענין עומק או גובה יש חילוקים כדלהלן.

נפל לתוך הבור שור או שאר בעל חי ומת¹⁵, אינו חייב אלא כשיש בעומקו עשרה טפחים, וכן אם עלה לתל ונפל ממנו ומת אינו חייב אלא כשיש בגובהו עשרה טפחים¹⁶, ובפחות מזה פטור¹⁷.

בכובדו מדין אש, דכיון דגופה הוא אמרה תורה דהוי רגל ולא אש, וכובד בהמה הוי כגופה, ודין רגל הוא ולא אש, וצ"ע. פתחי חושן חלקו פרקו הערה ח

⁹ היינו דוקא שמושכת מעצמה אבל באדם מנהיגה ע"י סוף סי' שע"ח [ס"ט]. שהרי זה כאדם המזיק. בית יעקב שם א

¹⁰ שו"ע ונו"כ תי א

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ב

¹² דדרשינן המור ולא כלים, וכל שאינו בעל חי הוא בכלל כלים, וגם כשהוזקו פטור, ששבירת כלים ה"ז כמיתתן (ע"י קהלות יעקב ב"ק סימן ד), ונראה שגזירה"ב הוא, ובערוה"ש נתן קצת טעם לזה, ויש לעיין אם חייב מד"ש, ובחזו"א משמע שכל שפטרתו תורה פטור אף מד"ש.

¹³ שו"ע ונו"כ שם ובסעיף כא, שלא נתמעט אדם אלא במיתה ולא מנזקין (וע"י קצה"ח שם לענין עבד או עכו"ם), ומ"מ פטור מד' דברים, וכן מדמי ולדות, שלא נאמרו אלא באדם המזיק.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם י, כגון בור שיח ומערה או הריצין ונעיצין, והיינו בין ארוך בין רחב ובין עגול או מרובע, בין מקורה ובין אינו מקורה.

¹⁵ דילפינן מקרא דבור שסתם בור הוא עמוק עשרה. ובמנ"ח בקומץ המנחה מסתפק אם בעינן טפחים שוחקות או עצבות, ודין שם גם לענין חפר האחד ובא השני והשלימו, וכן בדין אפשר לצמצם.

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם יח

¹⁷ שאין המיתה מצויה בפחות מ', והרי הוא כמו אונס. וכתב הטור שאפילו נפלה הבהמה מתוך עמידה, שכשתצרך רגליה עם עומק הבור יש עומק עשרה פטור, והרמ"ה סובר שבאופן זה חייב, והכריע הטור כדעת הרא"ש ודלא כהרמ"ה, ובשו"ע לא הזכיר פלוגתא זו, ונראה שסתם ג"כ כדעת הרא"ש. ובש"מ כתב בשם הרי"ה הונתן דהא דפטור כשמת היינו מדמי כולו, אבל אם נשברה רגלו ומת ממנו משלם דמי רגלו, וכן אם היה

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ואם הוזק חייב אפילו בפחות מזה¹⁸, וכן אם נתקל בתל חייב בכל שהו אפילו במיתה¹⁹.

ה. אאכנו סכיננו ומשאו שהניחו ברשות הרבים והזיקו

כל תקלה²⁰ שהניח אדם ברה"ר²¹, כגון אבן או כלים²², בין שהפקירם ובין שלא הפקירם, והוזק בהם שור או אדם במקומם, ה"ז מתולדות הבור, וחייב נזק שלם, ופטור על מיתת אדם ועל הכלים, וכן השופך מים ברה"ר והוחלק בהם, או שנעשו רפש וטיט²³.

אינו חייב בתקלה אלא כשהוזק בתקלה עצמה, כגון שנתקל באבן והוזק באבן, או אפילו נתקל בקרקע והוזק באבן, אבל אם נתקל באבן והוזק בקרקע עולם פטור²⁴.

דף ג:

ו. דלא אפקרינהו ... נולם מבורו למדנו היינו בור

מתנוגן והולך, כיון שיש בו הכל לנזקין משלם דמי הנזקין אבל לא דמי כולו, והמאירי חולק וסובר דפטור מכלום. ובחזו"א ב"ק סי' ב ס"ק יד כתב שיש מקום לסברת הר"י ששבירת רגלו הוי נזק וחייב, ומה שמתה אינו מחמת הנזק, וע"ז פטור, ועוד כתב שאף לסברת הר"י בבור י' שנפל בו אדם ומת, פטור מכלום דגזיה"כ הוא, מיהו בבור ט' ושבר רגלו ומת אפשר שלסברת הר"י אין כאן גזיה"כ וחייב על נזקי האדם, אמנם לדעת המאירי גם בכה"ג פטור, ועיי"ש מ"ש לסברת הר"י למה חייב על הנזקין ולא נימא מנא תבירא תבר. ועיי' דרכי דוד בדרף י ע"ב.

¹⁸ שו"ע שם, שהנזק דבר מצוי וידוע, ודייק הש"ך סק"ב מלשון השו"ע שאפילו בפחות מג' טפחים חייב בנזק, ובשם הי"ש"ש כתב שאינו חייב אלא בג' טפחים, דכל פחות מג' טפחים כארעא סמיכתא ופטור (עיי' רמ"א סי' תיד סעיף ב), ונשאר בצ"ע לדינא. ולענ"ד נראה שלא כתב הי"ש"ש אלא בעומק, אבל בתל מודה דאפי' בפחות מג' חייב, שלא מצינו באסו"מ שצריך שיהא גובה ג'. פתחי חושן שם פרק ז הערה עא

¹⁹ סמ"ע שם סק"ל, וכמבואר בסימן תיא סעיף א

²⁰ שו"ע ונו"כ שם א

²¹ וכבר התבאר שאין שיעור לגובה תקלה ואין החילוק אלא בבור.

²² והרא"ש ריש ב"ק כתב בשם יש אומרים דכיון דאכנו סכיננו ומשאו ילפינן גם מאש, אינו חייב אלא במה שחייב בשניהם (גם בבור וגם באש), ולפי"ז פטור גם בטמון, אבל הרא"ש הכריע שכל דיניו בבור וחייב על הטמון.

²³ שו"ע ונו"כ תיב ה, וכתב הסמ"ע שם סק"ט דאירי שהוחלק ונפל למקום שבו המים או הרפש וטיט, דאז הו"ל כקרקעית הבור וחייב אף בקרקע עולם, אבל הוחלק ונפל למחוץ למקום המים, ה"ז כנתקל בבור ונפל אחורי הבור, וכן משמע ביש"ש שכל שהוזק במקום שפיכת המים הו"ל כנתקל בבור וחייב. ובשו"ת דברי מלכיאל ח"ג סי' קסו כתב בדעת רש"י שבכיהו וניעו חייב אפי' נתקל בקרקע עולם.

²⁴ שו"ע ונו"כ תיא א, שאינו אלא גרמא, והרמב"ן כתב בשם הירושלמי שגם בנתקל באבן ונשוף בקרקע חייב, וכתב החזו"א ב"ק סי' ב ס"ק יד שאם גם הקרקע הוא ממונו לא פטרינן ליה משום קרקע עולם, שהרי אפילו לרב שפוטרי בחבט מודה בבור ברשותו. ומה שחייב בנתקל בקרקע והוזק באבן, כתבו הפוסקים דהיינו מדר"ג, דסו"ס בעל האבן עשה כל הנזק, ועיי' יש"ש ב"ק פ"ג סימן י.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר שכל תקלה²⁵ שהניח אדם ברה"ר, כגון אבן או כלים, אפילו לא הפקירם, ואפילו הניח תקלה ברשותו, והפקיר רשותו ולא את התקלה חייב.

ז. אדם מועד לעולם בין ער בין ישן

אמרו חז"ל אדם²⁶ מועד לעולם בין שונג בין מזיד, בין אונס ובין ברצון, ובכל אופן שהזיק חייב לשלם, ויש אומרים שבאונס גמור פטור, וכמו שיתבאר להלן דף כו בעזה"ת.

גם ישן²⁷ שהזיק חייב²⁸, ודוקא בכלים שהיו מונחים שם בשעה שבא לישן, אבל הישן ובא אחר והניח על ידו כליו, או ששכב לידו, ונתהפך זה בשנתו²⁹ והזיק פטור³⁰.

ח. אניחו וניעו ... בהדי דאזלי קמוקי כחו הוה

אדם המזיק³¹ חייב בתשלומין בין כשהזיק בידו או בגופו ובין בכוחו או בדבר הבא מכחו, ואפילו בכח כחו, ולפיכך הרק מפיו והזיק בשעה שהלך מכחו, חייב כאדם המזיק³² בכחו³³.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם

²⁶ שו"ע ונו"כ שם שעה א ותכא ג

²⁷ שו"ע ונו"כ תכא שם וסעי' י

²⁸ בשו"ע כתב שאם ישנו שניהם כאחד ונתהפך האחד על חברו והזיקו או קרע בגדיו חייב, ולכאורה נראה דאירי בשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, ולפי המבואר להלן בדעת הרמב"ם דשלא בכונה פטור, צ"ע למה חייב כאן, וגם לדעת הפוסקים שמחלקים בין הזיק להזיק צריך לחלק גם כאן, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק א הערה כו

²⁹ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁰ ובשו"ע שם סיים שזה שהניחם בצדו פושע הוא, ופירש הסמ"ע שבא לומר שאם הזיק הישן בכלים חייב המניח, ויש להסתפק במה שפטור על הכלים, אם הוא דוקא בכלים שהניח בעל הכלים מפני שגם הוא פושע, משא"כ כשבא אחר והניח כלים של חברו, שאין בעל הכלי פושע, אפשר שגם הישן אינו אונס נמור וחייב (ואפשר שהמניח פטור מדין גרמא), ומדברי התוס' משמע שהראשון אונס נמור הוא, ונראה שלזה נתכוין הרמ"א שם שכתב וה"ה בכל אונס גדול כזה פטור, ולשיטתו כסימן שעה שמזיק באונס נמור פטור, והמחבר שם שהעתיק הטעם מפני שהוא פושע, לשיטתו שאינה מחלק.

³¹ שו"ע ונו"כ שם שפד א

³² הוא בכלל דבר הבא מכחו, וחיובו כדין אדם המזיק לכל דבר. וברמב"ם סיים שהם תולדות של אדם, ותמה ה"ב למאי נ"מ כתב כן.

³³ ואפילו לא הזיקו בכון הזריקה אלא מכח החוזר, ובן אם זרק כלפי מעלה ונטה לצדדין, בין בשעת עליה ובין בשעת ירידה, אבל אם זרק כלפי מעלה וכלה כחו ונפל באופן ישר לארץ והזיק, אין לו דין אדם המזיק, ומ"מ

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ט. בתר דנייה... היינו בור

הרוקק³⁴ ונת הרוק על הארץ, ואח"כ נתקל בהן אדם, הרי זה חייב משום בורו ודין בור יש להם, שכל תקלה תולדה דבור הוא³⁵.

י. אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה

והזיקו ... בהדי דאזלו קא מזקי היינו אש ... תולדה

דאש נאש

האש הוא³⁶ אחד מאבות נזיקין, והוא כשמדליק אש והולך ע"י הרוח למקום אחר ומזיק, וכל הדומה לו שהוא ממונו, כגון שלא שמר גחלתו, ובכלל זה אבנו סכיננו ומשאו³⁷, או שאר תקלה שהניחם ברשותו או ברשות אחרת, ונפלו ברוח מצויה והזיקו בשעת נפילה או שהוא התחיל בנוק אף על פי שאינו ממונו ממש, והולך ע"י כח אחר למקום אחר ומזיק, ה"ז מתולדות האש, ומשלם נזק שלם.

יא. בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה ... תולדה דרגל

לשלם מן העלייה ... לפוטרה ברה"ר

חייב בתשלומין, ונחלקו הפוסקים אם חיובו הוא מדין אש או מדינא דגרמי. עיים פתחי חושן שם פרק ג סעי' ה

³⁴ שו"ע ונו"כ שם

³⁵ נ"מ לפטור בו כלים שנשברו דשבירה זהו מיתתן, ובבור כתיב (שמות כ"א ל"ג) ונפל שמה שור או חמור, ודרשינן [ב"ק נ"ג ע"ב] שור ולא אדם [פירוש, אם מת אדם שם פטור אבל אם הוזק בו האדם חייב] וחמור ולא כלים. סמ"ע שם א

³⁶ שו"ע ונו"כ תיח א

³⁷ בדרף נו ע"א כתב הרא"ה דאבנו סכיננו ומשאו לא מיקרי חציו אלא כאש דמונו, ובש"מ בב"ק כתב בשם הרא"ה חידוש בעיקר דין אבנו סכיננו ומשאו, שאינו חייב מדין אש אלא כשאין הרוח גורם אלא נפילתו, ובה אמרינן שנפילה ע"י הרוח הוי כאילו נפלו מידו לדעתו, והיינו שאין הרוח גורם בחווק המכה, אבל אם הרוח גרם שהאבן תזיק מחמת הרוח יותר ממה שהיו מזיקין אילו נפלו מידו מדעתו, לא שמענו שיתחייב באותו מותר שבא מחמת דחיפת הרוח, שבה אמרינן כאילו הרוח בלבד עושה, ולא דמי לאש שבה אחר מעורב בהולכתו

ועי' יש"ש פ' הכונס סימן כד. ועי' תוס' סנהדרין (דרף עז ע"א ד"ה סוף) ובמהרש"ל ומהרש"א שם שלכאורה חלוקים בזה, ובחזו"א ב"ק סימן ב נראה שמחלק בין היתה כבר רוח מצויה בשעה שהניחם דמיקרי חציו, ואם אח"כ באה הרוח לא מיקרי חציו, ועי' בדבריו שם ד"ה תוד"ה ור"י,

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת כתובות דף מט: ששור או כל בעל חי אחר³⁸ שהזיק ברגלו הוא אב לנזיקין, שנאמר (שמות כב פסוק ד) וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָהּ בְּעִירוֹ וּבְעִיר בְּשָׂדֶה אַחֵר מִיֵּטֵב שָׂדֶהוּ וּמִיֵּטֵב פְּרָמוֹ יִשְׁלַם וּפִירוּשׁוֹ כּפִשׁוּטוֹ הוּא שֶׁהַבְּהֵמָה הוֹלֶכֶת בְּרֵגְלֶיהָ וְהוֹזִיקָה בְּדֶרֶךְ הִילוּכָהּ, וְהוּא דָּבָר שֶׁדֶרְכָּהּ בְּכַךְ וְאֵינָן לָהּ בּוֹ הֵנָּא, וְכֵן הָרֹמָה לְדַבְרִים הַלְלוּ הוּא תוֹלְדוּתוֹ.

כל תולדות³⁹ המזיקין דיניהם כמו באבות שלהם, חוץ מברגל שיש בו תולדה אחת שאינה כמוהו, ואיזו זו נזק צרורות, ופירוש צרורות כל מה שמזיק בכחה ולא בגופה נקרא צרורות, ויש לנו בה קבלה הלכה למשה מסיני שאע"ג שדרכה בכך כמו הרגל, אינו משלם אלא חצי נזק⁴⁰.

כיצד, בהמה שהלכה ברשות הרבים והתיזה ברגליה אבנים או צרורות ושברה כלים, הרי זה תולדה של רגל שדרכה בכך ופטורה ברשות הרבים כמו רגל, ובכל זאת אינה חייבת ברשות הנזק אלא חצי נזק⁴¹, ואותו חצי נזק משלמת מן נכסי הבעלים ובקרקעות מן היפה שבקרקעות⁴², ולא מגוף השור כשור תם, שתולדה דרגל הוא, אלא שהלכה למשה מסיני הוא שלא תשלם ברשות הנזק אלא חצי נזק, וכן הדין בכל מה שהוא אורחה ובא ההיזק מכחה ולא מגופה חייבת חצי נזק.

ומכיון שחייב זה הנו חיוב ממון ולא קנס ונזקו הוא דבר מצוי ושכיח דנים אותו בבית הדין גם בימנו, למרות שמשלם פחות ממה שהזיק⁴³.

איזהו צרורות, כל שלא הזיקה בגופה ממש, אלא בדבר הבא מכחה, כגון צרורות המנתזין מתחת רגליה בשעת הילוכה⁴⁴, או מכח קולה, או תרנגול שהזיק ברוח כנפיו⁴⁵, או שהעלה עפר או צרורות ע"י הרוח והזיק, וכן חזיר שהיה נובר באשפה והתיז צרורות⁴⁶.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם שצ א

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁰ פירוש, אף על פי שהדברים נראים כסותרין זה את זה, שיש לו דין רגל לענין פטור ברשות הרבים ולענין חיוב תשלומין מנכסיו יש לו דין קרן שאינו משלם אלא חצי נזק אף ברשות הנזק, משו"ה כתב דהלכה למשה מסיני כן הוא ואין להרהר אחריה. סמ"ע שם ט

⁴¹ וקיי"ל דאין העדאה לצרורות, שאף כשהועד אינו משלם אלא חצי נזק, כמבואר בפוסקים שם. ו

⁴² סמ"ע שם ח

⁴³ שו"ע ונו"כ שם א א

⁴⁴ שו"ע שם, אבל אם נלגלה דרך הילוכה, כתב בשו"ע סימן תיא סעיף ד שהוא רגל ולא צרורות. ונראה דכל שזרק אבן דינו כצרורות, כדמוכח מהא דאדיי אדויי.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ט

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ד

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אף על פי שצרורות⁴⁷ הוא תולדה דרגל ופטור ברה"ר, אם היתה מהלכת ברה"ר והלכו צרורות והזיקו ברשות הניזק⁴⁸, חייב מדין צרורות.

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם שבזה הולכים אחר מקום הנזק, ולפי"ז התיזה ברה"י והזיקה ברה"ר פטור, וכ"כ המאירי בהדיא

⁴⁸ וביש"ש פרק ארבעה אבות סימן ד הסביר החילוק שבין דרסה והתיזה צרורות לבין דרסה על עין ארוך, שבהתיזה צרורות אין זה אורחא כ"כ, ומ"מ לא הוי בכלל קרן לחייבו ברה"ר מאחר שאין לה דעת להתבונן, ולפעמים רגילה להתיז אבנים, משא"כ בדרף ארוך ס"ל להיש"ש שגם אדם פטור, עיין שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>